

**COUNCIL FRAMEWORK DECISION 2004/757/JHA
OF 25 OCTOBER 2004 LAYING DOWN MINIMUM PROVISIONS
ON THE CONSTITUENT ELEMENTS OF CRIMINAL ACTS AND
PENALTIES IN THE FIELD OF ILLICIT DRUG TRAFFICKING.
ITS IMPACT ON THE POLISH ACT ON COUNTERACTING DRUG
ADDICTION**

**DECYZJA RAMOWA RADY 2004/757/WSiSW Z DNIA
25 PAŹDZIERNIKA 2004 R. USTANAWIAJĄCA MINIMALNE
PRZEPISY OKREŚLAJĄCE ZNAMIONA PRZESTĘPSTW I KAR
W DZIEDZINIE NIELEGALNEGO HANDLU NARKOTYKAMI.
WPŁYW NA KSZTAŁT POLSKIEJ USTAWY O PRZECIWDZIAŁANIU
NARKOMANII**

Michał Łęski

Wyższa Szkoła Gospodarki Euroregionalnej w Józefowie
Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

Marta Wójcicka

Wyższa Szkoła Gospodarki Euroregionalnej w Józefowie
Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

ABSTRACTS

In this article the Authors present the introduction of Council Framework Decision 2004/757 / JHA / into the legal system of the European Union and the Member States. In the first part, historical facts preceding the drafting and implementation of the decision there have been presented. It means in particular – the documents issued by the European Union on combat and prevent drug abuse. The article also presents data of a social nature with regard to the drug problem among youths. Then the content broadly discuss provisions of the concerned legislation with respect inter alia to the definitions contained in it, forms of crime, penalties, special circumstances and the liability of legal persons. In the last part the above provisions were discussed in detail in terms of their subsequent implementation in the Polish legal system. Simultaneously it took into account the scope of required changes made by the legislature in order to make full use of the Decision. The Authors also referred to

the issue of repressive drug policy in Poland compared to other European Union countries.

W niniejszym artykule Autorzy zaprezentowali wprowadzenie Decyzji ramowej Rady 2004/757/WSiSW/ do porządku prawnego Unii Europejskiej oraz Państw Członkowskich. W pierwszej części przedstawiono fakty historyczne poprzedzające sporządzenie oraz implementację omawianej Decyzji, tj. wydane przez Unię Europejską dokumenty nt. zwalczania i zapobiegania narkomanii oraz dane o charakterze społecznym z uwzględnieniem problemu narkotyków i narkomanii wśród młodzieży szkolnej. Następnie, w sposób rozszerzający, przedstawiono zapisy omawianego aktu, odnoszące się między innymi do zawartych w nim definicji, forma stadialnych i zjawiskowych, kar, okoliczności szczególnymi oraz odpowiedzialności osób prawnych. W części ostatniej, powyższe zapisy zostały szczegółowo omówione pod kątem późniejszej ich implementacji w polskim porządku prawnym, z uwzględnieniem zakresu wymaganych zmian dokonywanych przez ustawodawcę w celu pełnego stosowania Decyzji. Autorzy odnieśli się również do kwestii represyjności polityki antynarkotykowej w Polsce na tle innych krajów Unii Europejskiej.

KEYWORDS:

drugs, organized crime, European Union law, drug trafficking, drug policy narkotyki, przestępczość zorganizowana, prawo Unii Europejskiej, handel narkotykami, polityka antynarkotykowa

WPROWADZENIE

Rola i znaczenie regulacji omawianych w niniejszym referacie nie wymagają większego wprowadzenia. Problem narkomanii oraz zażywania środków psychoaktywnych nielegalnego pochodzenia od dawna stanowi duży problem na świecie. Od dawna też podejmowane są legislacyjne próby ograniczania i zwalczania zarówno przyczyn, jak i skutków narkomanii. Całkowita eliminacja tego zjawiska, podobnie jak większości zjawisk kryminalnych, jest z pewnością niemożliwa. Jednakże koszty leczenia osób uzależnionych, a przede wszystkim skutki społeczne, dotykające nie tylko bezpośrednio ofiarę, ale również jej całe otoczenie, nakazują prace nad skuteczniejszymi mechanizmami i regulacjami ograniczającymi

narkomanię. Wśród grup najbardziej podatnych na ryzyko stałego, dążącego do uzależnienia i zażywania narkotyków, jest młodzież (Ferszt-Piłat, s. 95). Pomimo wielu akcji edukacyjnych prowadzonym w szkołach, telewizji i innych środkach masowego przekazu, 8% piętnastolatków deklaruje chęć spróbowania narkotyków z jednoczesnym zaprzeczeniem chęci kontynuowania ich zażywania w przyszłości (Antczak, s. 40). Jest to o tyle ważne, iż deklaracje te na tle danych statystycznych Ministerstwa Sprawiedliwości, ukazujących dwukrotny wzrost przestępstw związanych z narkomanią (35 178 w 2002 r. i 63 007 w 2007 r.), wskazują na niebezpieczny trend, podkreślony przez inne krajowe statystyki, podające że:

- a) liczba odnotowanych nieletnich sprawców przestępstw na przestrzeni wybranego okresu 5 lat wzrosła o około 12% (z 48 560 w 2002 r. do 54 747 w 2007 r.);
- b) w 2007 roku liczba przestępstw dokonanych przez nieletnich stanowiła 6,3% ogółu przestępstw stwierdzonych w tym roku w Polsce;
- c) wśród chłopców szkół średnich zaledwie niecałe 10% to abstynenci (Zawisza, s. 158).

Należy też podkreślić ciągłą walkę z przestępczością zorganizowaną, dla której produkcja, import, eksport, jak i dystrybucja narkotyków stanowią znaczne źródło dochodów. Dlatego też w niniejszym artykule,, opierając się o regulacje zawarte w omawianej decyzji, Autorzy poruszają treści przepisów zaadresowanych zarówno do osób fizycznych, jak i przestępczości zorganizowanej, działającej na dużą skalę. Artykuł ma na celu ocenę zakresu wpływu regulacji europejskich na regulacje krajowe.

Handel narkotykami należy do grupy czynów karalnych, które często wypełniają znamiona przestępstw o charakterze transgranicznym. Z tego powodu w pełni uzasadnione jest przyjmowanie na poziomie prawa ponadnarodowego regulacji, dotyczących polityki antynarkotkowej. Prawo w tym zakresie stanowione jest na forum uniwersalnych oraz regionalnych organizacji międzynarodowych, a także w drodze dwu lub wielostronnych porozumień między państwami (Grzelak, s. 144). Walka z narkomanią od wielu lat jest istotnym punktem w polityce kryminalnej Unii Europejskiej. W kontekście wpływu na polskie ustawodawstwo warto przypomnieć działania UE, podejmowane jeszcze przed polską akcesją, lecz już po złożeniu przez Rzeczpospolitą wniosku o członkostwo w Unii Europejskiej. Otóż 17 grudnia 1996 r. Rada Unii Europejskiej na podstawie art. K. 3 Traktatu o Unii Europejskiej przyjęła wspólne działanie, dotyczące zbliżenia ustawodawstw i praktyk Państw Członkowskich

Unii Europejskiej w zakresie walki z narkomanią oraz zapobiegania i zwalczania nielegalnego handlu narkotykami – 96/750/WSiSW (Dziennik Urzędowy UE, L 342, 31/12/1996 P. 0006–0008). Był to dokument o charakterze ogólnym, złożony z 13 artykułów, podpisany z inicjatywy Francji i wskazujący, że pomimo i z powodu istniejących przecież wielu różnic między Państwami Członkowskimi ich działania powinny iść we wspólnym kierunku. Artykuł pierwszy zawiera następujące stwierdzenie: „Państwa Członkowskie podejmują pełną współpracę w walce z narkomanią i podejmują starania w celu zbliżenia swoich ustawodawstw, aby zapewnić ich wzajemną zgodność w stopniu niezbędnym do zapobiegania i zwalczania nielegalnego handlu narkotykami w Unii.” Warto też podkreślić, że zbliżenie prawa nie następowało i nie następuje tylko z krajami mogącymi potencjalnie stać się członkami UE, ale też tak odległymi, jak kraje Azji Środkowej, które mogą być rynkami importowymi (Zhaksybergenovich, s. 153). Kolejne dwa artykuły odnoszą się do konieczności zacieśnienia współpracy policji, służb celnych, sądów i innych instytucji w walce z nielegalnym przepływem narkotyków i „turystyki narkotykowej. Artykuł czwarty zawiera deklarację Państwa Członkowskich, iż kary za handel narkotykami na dużą skalę są jednymi z najbardziej surowych wśród przestępstw o podobnej wadze. Jak wynika z treści początkowych artykułów tego dokumentu, w roku 1996 istniała duża potrzeba zacieśnienia współpracy i konsolidacji działań różnych podmiotów, odpowiedzialnych za walkę ze zjawiskiem narkomanii w UE. Dokument jest tym ważniejszy, że widoczna już była perspektywa rozszerzenia UE o kraje Europy Środkowej i Wschodniej, w tym Polskę, która w połowie lat 90-tych miała ogromne trudności z powstrzymaniem handlu narkotykami, w szczególności na dużą skalę, dokonywanym przez zorganizowane grupy przestępcze. Warto podkreślić również, że walka z narkomanią i jej skutkami jest celem Unii Europejskiej, zapisanym w prawie pierwotnym.

Wejście w życie TL, z którym związane jest zlikwidowanie trójfilarowej struktury podziału kompetencji oraz stosowanie w ramach współpracy w sprawach karnych „jako zasady zwykłej, procedury ustawodawczej, umożliwi większe zaangażowanie poszczególnych organów unijnych i zintegrowanie działań w obszarze europejskiej polityki antynarkotykowej (Grzelak, s. 149). W obecnym kształcie, tj. po podpisaniu traktatu lizbońskiego, a dokładniej w Traktacie o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (Dziennik Urzędowy UE, C 326 z 26/10/2012, P. 0001 – 0390), również można znaleźć zapisy odnoszące się do polityki antynarkotykowej. Obecny artykuł 83 TFUE (dawny artykuł 31 TUE) w paragrafie

pierwszym zawiera uprawnienie dla Parlamentu Europejskiego oraz Rady do ustanawiania norm minimalnych dla niektórych dziedzin, w tym omawianej w niniejszym referacie.¹ Następnie, z artykułu 168 (dawnym artykule 152 TWE) można dowiedzieć się, że zgodnie z zasadą subsydiarności, UE uzupełnia działania krajowych polityk w dziedzinie zdrowia ludzkiego oraz skutków narkomanii.²

DECYZJA RAMOWA RADY 2004/757

Decyzja ramowa Rady 2004/757 z dnia 25 października 2004 r., ustanawiająca minimalne przepisy, określające znamiona przestępstw i kar w dziedzinie nielegalnego handlu narkotykami (Dziennik Urzędowy UE, L 335/8 z 11.11.2004), wyszła naprzeciw potrzebom legislacyjnym, mającym zmierzać ku ujednoczeniu prawa, w szczególności po rozszerzeniu Unii Europejskiej w roku 2004. W punkcie drugim wstępu do Decyzji Ramowej Rady można przeczytać: *„Potrzeba działań ustawodawczych zmierzających do zajęcia się problemem nielegalnego handlu narkotykami została uznana w szczególności w Planie działań Rady i Komisji w sprawie najlepszego sposobu wykonania postanowień Traktatu z Amsterdamu w dziedzinie przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości (3), przyjętym przez Radę ds. Wymiaru Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych w Wiedniu w dniu 3 grudnia 1998 r., w konkluzjach z posiedzenia Rady Europejskiej w Tampere w dniach 15 i 16 października 1999 r., w szczególności w ich punkcie 48, Strategii Antynarkotykowej Unii Europejskiej (2000–2004) zatwierdzonej podczas posiedzenia Rady Europejskiej w Helsinkach w dniach 10–12 grudnia 1999 r. i w Planie działań Unii Europejskiej w sprawie narkotyków (2000–2004) zatwierdzonym przez Radę Europejską w Santa Maria da Feira w dniach 19 i 20 czerwca 2000 r.”* Obrazuje to, że Rada Europejska, jako organ nadający ton dalszym pracom w UE, począwszy od przyjęcia Traktatu Amsterdamskiego, bardzo intensywnie pracowała nad kwestią regulacji prawa antynarkotykowego, opracowując wiele strategii oraz planów działania, finalnie wydając omawianą Decyzję. Po zagłębieniu się w jej treść, widać że jest to akt raczej krótki (11 artykułów, w tym przepisy końcowe).

W pierwszym artykule znajduje się przyjęta wersja definicji „narkotyku”³, odnosząca się do konwencji z lat 60-tych oraz 70-tych, jak również określenie półproduktu i osoby prawnej. Artykuł drugi Decyzji zawiera obowiązek zapewnienia karalności czynów związanych z handlem narkotykami. Co ważne, podkreślono, że chodzi o umyślność takiego czynu

i brak odpowiedniej podstawy prawnej poprzez zwrot „czynów popełnionych umyślnie i bez upoważnienia”. Czyny sklasyfikowano wg redakcyjnego podziału na cztery następujące grupy:

- a) produkcja, wytwarzanie, sporządzanie wyciągów, przygotowanie, oferowanie, proponowanie sprzedaży, rozprowadzanie, sprzedaż, dostarczanie na wszelkiego rodzaju warunkach, pośrednictwo, wysyłka, przesyłanie w transzycie, przewożenie, przywóz lub wywóz narkotyków;
- b) uprawa maku lekarskiego, krzewu koka lub rośliny konopi;
- c) posiadanie lub nabywanie narkotyków w celu prowadzenia działań wymienionych w lit. a);
- d) wytwarzanie, przewóz lub rozprowadzanie półproduktów wiedząc, że mają one być użyte do celów nielegalnej produkcji lub wytwarzania narkotyków.

Pierwszą grupę czynów można określić, jako bezpośrednią w produkcję, handel oraz dystrybucję narkotyków, druga odnosi się do uprawy roślin służących do produkcji narkotyków (mak, koka, konopie), kolejna do nabywania narkotyków od osób trzecich, ostatnia natomiast do produkcji i dystrybucji półproduktów. W ustępie drugim znajduje się zapis o pozostawieniu ustawodawcy krajowemu dowolności w regulacji instytucji, znanej już w polskim prawie, tj. dozwołonym użytku własnym: „Niniejsza decyzja ramowa nie obejmuje czynów opisanych w ust. 1, gdy ich autor realizuje je w celu konsumpcji własnej w sposób określony w prawie krajowym”. Decyzja Rady tym samym przedstawia podejście liberalne do konsumpcji własnej i jej regulacji w Państwach Członkowskich. W kolejnym artykule, tj. trzecim, można znaleźć określenie penalizacji form stadialnych i zjawiskowych przestępstw wymienionych w artykule drugim. Każde państwo powinno podjąć niezbędne środki w celu penalizacji podżegania i pomocnictwa (formy zjawiskowe) oraz usiłowania (forma stadialna). Widać zatem, iż według Rady wyłączeniu podlega chociażby przygotowanie do produkcji narkotyków, co z punktu widzenia art. 16 §1 KK tj. „Przygotowanie zachodzi tylko wtedy, gdy sprawca w celu popełnienia czynu zabronionego podejmuje czynności mające stworzyć warunki do przedsięwzięcia czynu zmierzającego bezpośrednio do jego dokonania, w szczególności w tymże celu wchodzi w porozumienie z inną osobą, uzyskuje lub przysposabia środki, zbiera informacje lub sporządza plan działania” (art. 16 §1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny, Dz. U. 1997 nr 88 poz. 553), wydaje się być w pełni zrozumiałe, gdyż jeżeli przygotowanie nie przeszło w kolejne stadium przestępstwa, to jest ono karalne tylko wtedy, gdy ustawa tak stanowi.

W ustępie drugim znajduje się kolejny przykład liberalizmu i pozostawienia dowolności PC w karalności pewnych typów przestępstw, a mianowicie: „Państwo Członkowskie może wyłączyć spod odpowiedzialności karnej usiłowanie oferowania lub przygotowania narkotyków, o których mowa w art. 2 ust. 1 lit. a), oraz usiłowanie posiadania narkotyków, o których mowa w art. 2 ust. 1 lit. c)”.

Regulacje zawarte w artykule czwartym odnoszą się do poszczególnych kategorii uprzednio przytoczonych czynów, zawartych w art. 2 ust. 1 lit. a, b, c i d. Jest to o tyle ważne, gdyż biorąc pod uwagę zakres wpływu na polską ustawę, właśnie ta część Decyzji wymusiła największe zmiany na polskim ustawodawcy. Niniejsza analiza będzie więc tylko wstępem do przepisów implementowanych następnie w polskim porządku prawnym. Przepis artykułu czwartego stanowi, iż każde Państwo Członkowskie podejmie niezbędne środki, aby przestępstwa określone niniejszą Decyzją podlegały skutecznym proporcjonalnym, a jednocześnie odstraszającym sankcjom, tj. takim, których górna granica pozbawienia wolności dla poszczególnych rodzajów czynów wynosi:

- 1) przestępstwa określone w art. 2 – od roku do 3 lat;
- 2) przestępstwa określone w art. 2 ust. 1 lit. a), b) i c) – od 5 do 10 lat gdy:
 - a) przestępstwo dotyczy dużych ilości narkotyków,
 - b) przestępstwo dotyczy tych narkotyków, które powodują najwięcej uszczerbku dla zdrowia lub które spowodowały znaczną szkodę dla zdrowia pewnej liczby osób;
- 3) przestępstwa określone w art. 2 – co najmniej 10 lat, gdy przestępstwo zostało popełnione w ramach organizacji przestępczej;
- 4) przestępstwa określone w art. 2 ust. 1 lit. d) – w przedziale od 5 do 10 lat w przypadkach, gdy przestępstwo zostało popełnione w ramach organizacji przestępczej;
- 5) przestępstwa określone w art. 2 ust. 2 lit. a) lub b) – w przedziale od 5 do 10 lat, gdy półprodukty przeznaczone są do użycia w lub do produkcji lub wytwarzania narkotyków.

W tym miejscu jeszcze wyraźniej widać motywy podziału na cztery grupy czynów, nie tylko ze względu na ich rodzaj ale również na różną społeczną szkodliwość czynu, od której uzależniono ich karalność. Najsurowsze kary grożą oczywiście za udział w zorganizowanej grupie przestępczej.

Niezależnie jednak od treści art. 4, każde Państwo Członkowskie może podjąć niezbędne środki w celu zapewnienia możliwości złagodzenia kar, o których mowa w art. 4, jeżeli sprawca:

- a) zaprzestaje działalności przestępczej związanej z nielegalnym handlem narkotykami i półproduktami; oraz
- b) udzieli organom administracyjnym lub sądowym informacji, których organy te nie byłyby w stanie uzyskać w inny sposób, a ułatwiających im:
 - i. zapobieganie lub zmniejszenie rozmiaru skutków przestępstwa,
 - ii. ujawnienie lub pociągnięcie do odpowiedzialności karnej pozostałych sprawców,
 - iii. zgromadzenie dowodów, lub
 - iv. zapobieżenie popełnieniu kolejnych przestępstw, o których mowa w art. 2 i 3 (art. 5 Decyzji Ramowej Rady 2004/757).

Warto zauważyć, że do złagodzenia kary sprawcy czynu, przesłanki zawarte w art. 5 a) i b) powinny wystąpić łącznie, co motywuje sprawcę do jednoczesnego zaprzestania działalności przestępczej oraz udzielenia informacji przydatnych w walce z biznesem narkotykowym. Szczególnie ciekawym, a zarazem nowoczesnym rozwiązaniem, zaproponowanym w opisywanej decyzji ramowej, jest wprowadzenie zasady odpowiedzialności karnej osób prawnych, niezależnie od odpowiedzialności indywidualnych sprawców, za popełnienie na ich korzyść przestępstw objętych zakresem przedmiotowym decyzji. Oprócz klasycznych sankcji o charakterze pieniężnym przewidzianych dla osób prawnych, przedstawiono również inne rodzaje dolegliwości, takie jak np. pozbawienie ulg podatkowych, pozbawienie prawa do wykonywania działalności gospodarczej, dozór sądowy, nakaz likwidacji (Grzelak, s. 151). Kolejne artykuły odnoszą się do: jurysdykcji i ścigania, wykonania Decyzji i sprawozdawczości, zakresu terytorialnego obejmującego Gibraltar oraz daty wejścia w życie, czyli dzień po jej podpisaniu, a więc 26 października 2004 r.

Jak wspomniano, Decyzja ramowa nakłada na Państwa Członkowskie obowiązki ujednoczenia przepisów prawa, zarówno karnego materialnego, jak i procesowego. Do pełnej implementacji postanowień Decyzji konieczne było wprowadzenie zmian do ustawy z dnia 28 października 2002 r. o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary (Dz. U. Nr 197, poz. 1661, z późn. zm.) oraz ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii, zwanej dalej „ustawą” (Dz. U. Nr 179, poz. 1485). Były to następujące zmiany:

- 1) w art. 16 ustawy z dnia 28 października 2002 r. o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary rozszerzono zakres odpowiedzialności podmiotów zbiorowych na przestępstwa nielegalnego obrotu środkami odurzającymi, substan-

- cjami psychotropowymi i prekursorami (zgodnie z art. 6 Decyzji ramowej);
- 2) w art. 58 i 62 ustawy podniesiono sankcję karną w typie kwalifikowanym przestępstwa do lat 8 (zgodnie z art. 4 ust. 3 Decyzji ramowej);
 - 3) w art. 61 wskazano dodatkowo na działanie przestępcze, polegające na „wprowadzaniu do obrotu” prekursorów (zgodnie z art. 4 ust. 4 Decyzji ramowej);
 - 4) w art. 63 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii rozszerzono zakres penalizacji na uprawę krzewu koki (zgodnie z art. 2 ust. 1 lit. b Decyzji ramowej), przy jednoczesnym podniesieniu sankcji karnej w typie podstawowym przestępstwa do lat 3 oraz wprowadzenia typu kwalifikowanego przestępstwa – zgodnie z art. 2 ust. 1 lit. b oraz art. 4 ust. 3 Decyzji ramowej (Druk 420/2006).

Decyzja ramowa (art. 4 ust. 3) obliгуje Państwa Członkowskie, aby w stosunku do określonych w niej typów przestępstw, w sytuacji gdy zostały one popełnione w zorganizowanej grupie albo związku, mającym na celu popełnianie przestępstw, możliwe było wymierzenie kary nie niższej niż 10 lat pozbawienia wolności. Z tego powodu, uwzględniając możliwości przekroczenia górnej granicy kary za określone przestępstwo, wynikające z art. 65 KK⁴, podniesiono górną granicę kary w typach kwalifikowanych przestępstw określonych w art. 58⁵ i 62⁶ ustawy oraz wprowadzono typ kwalifikowany przestępstwa do art. 63 tej ustawy⁷, dla którego byłoby przewidziane również takie zagrożenie karne, które spełniałoby wymogi art. 4 ust. 3 Decyzji ramowej (Druk 420/2006). Decyzja ramowa zawiera również zobowiązanie do spenalizowania działania, polegającego na „wprowadzeniu do obrotu” prekursorów, stąd włączono takie działanie do odnoszącego się do prekursorów art. 61 ustawy. Przyjęto również, że działanie w warunkach zorganizowanej grupy lub związku, mającego na celu popełnianie przestępstw, będzie łączyło się z działaniem określonym w kwalifikowanych typach przestępstw wskazanych w ustawie (Druk 420/2006). Co charakterystyczne, nie wprowadzono również do określonych w ustawie przestępstw typu kwalifikowanego ze względu na rodzaj narkotyków (miękkie/twarde) lub rozmiar powodowanego przez nie uszczerbku na zdrowiu. Wskazane w Decyzji ramowej wymogi w zakresie wymiaru kary, spełniają już przyjęte w ustawie regulacje, które przewidują pożądany wymiar kary w odniesieniu do przestępstw dotyczących każdego rodzaju środków odurzających lub substancji psychotropowych, bez konieczności, nieznanego w polskiej ustawie, różnicowania na narkotyki „miękkie” i „twarde” (Druk 420/2006). Ze względu na treść art. 2

ust. 1 lit. b Decyzji rozszerzono również zakres penalizacji art. 63 ustawy. Załącznik Nr 1 do ustawy wymienia liście koki jako środek odurzający. Oznacza to, że czyny polegające na wytwarzaniu, przetwarzaniu, przerabianiu (art. 53), przywozie z zagranicy, wywozie lub przewozie w tranzyście (art. 55), wprowadzaniu do obrotu (art. 56), udzielaniu innej osobie (art. 58 i 59), nielegalnym posiadaniu (art. 62) liści koki, jako środka odurzającego, są już w ustawie spenalizowane (Druk 420/2006).

Poza zakresem penalizacji pozostawał więc jedynie czyn, polegający właśnie na uprawie krzewów koki. Jako że w polskich warunkach klimatycznych uprawa krzewów koki nie jest możliwa, to zagrożenie działaniem przestępczym, polegającym na uprawie krzewów koki, jest bardzo niewielkie. Wytworzenie w warunkach „sztucznych” wiązałyby się natomiast ze znacznymi kosztami. Jednakże penalizacja takiego działania znajduje swoje uzasadnienie w wymogach jurysdykcyjnych Decyzji ramowej. Zgodnie bowiem z art. 8 ust. 3 Państwa Członkowskie, które nie wydają własnych obywateli, zobowiązane są zapewnić swoją jurysdykcję w odniesieniu do przestępstw popełnionych przez ich obywateli poza terytorium państwa oraz przestępstw popełnionych na korzyść osoby prawnej, mającej siedzibę na terytorium tego państwa (Druk 420/2006).

OBOWIĄZYWANIE DECYZJI 2004/757/WSiSW W POLSKIM PORZĄDKU PRAWNYM

Termin implementacji postanowień omawianej Decyzji ramowej do prawa polskiego upłynął dnia 12 maja 2006 r. Według sprawozdania Komisji z 2009 r. niektóre kraje członkowskie nie podjęły niezbędnych środków w celu dostosowania krajowego ustawodawstwa do przepisów decyzji ramowej, w wyniku czego powstały rozbieżności między poszczególnymi systemami prawnymi w tym zakresie (Sprawozdanie Komisji, s. 151). Równocześnie jednak w sprawozdaniu przedstawiono dane dotyczące wyraźnego zwiększenia liczby spraw związanych z handlem narkotykami, rozpatrywanych przez Eurojust w okresie od 2004 r. do 2009 r. Nie jest natomiast pewne, czy zanotowany wzrost związany jest bezpośrednio z wdrażaniem w państwach członkowskich przepisów implementujących (Grzelak, s. 151). Trzeba pamiętać również, że pomimo pozytywnych skutków nadawania przez Radę oraz inne instytucje UE kursu prawodawstwa krajom kandydującym oraz krajom członkowskim istnieją też pewne ryzyka z tym związane. Obecnie bardzo trudne jest odróżnienie aktów obowiązujących bezpośrednio oraz tych wymagających transpozycji.

Konieczność stosowania prawa unijnego, szerzej prawa międzynarodowego, jak również prawa krajowego, może powodować powstawanie istotnej przeszkody w poznaniu i stosowaniu przepisów pozostających w mocy (Sitek, 174). Tym ważniejsze jest wprowadzanie aktów związanych i zrozumiałych, szczególnie jeżeli bezpośrednio wpływają na odpowiedzialność karną obywateli UE.

Polska polityka antynarkotykowa jest najbardziej restrykcyjna spośród wszystkich krajów Unii Europejskiej, gdyż nie jest dozwolone posiadanie żadnej ilości narkotyków, nawet w ramach tzw. własnego użytku. Ilościowo najbliższa polityce naszego kraju jest ta obowiązująca w Słowenii, gdzie można posiadać narkotyki niektórych rodzajów, lecz tylko w ilości równej dawce dla jednej osoby (<http://www.emcdda.europa.eu/html.cfm/index99321EN.html>). W innych krajach UE występują znaczne różnice, dotyczące legalności różnych ilości omawianych substancji, jednak są one limitowane określonymi jednostkami miary (sztuki, gramy itd.). Wspomniana polityka Słowenii, pomimo iż jest restrykcyjnie najbliższa polskiej, różni się w kwestii zasadniczej – w Polskiej nie można posiadać (a tym bardziej handlować) żadnej ilości narkotyku.

ZAKOŃCZENIE

Implementacja omawianej Decyzji do polskiego ustawodawstwa wynikała nie tylko z obowiązków związanych z członkowstwem Polski w Unii Europejskiej, tj. stosowanie prawa europejskiego, lecz również z potrzeby uregulowania i doprecyzowania przepisów tak, aby Polska wraz z innymi krajami – członkami UE – mogła wspólnie stawić czoło rosnącemu rynkowi narkotykowemu. Co ważne, przestępczość narkotykowa dotyka często w większym stopniu coraz młodszą młodzież, zagrażając jej prawidłowemu rozwojowi. Niezbędne w Decyzji było również podkreślenie stanowczości w walce z przestępczością zorganizowaną, która importuje i dystrybuuje narkotyki na dużą skalę w sposób coraz skuteczniejszy i trudniejszy do opanowania. Polska, pomimo tendencji europejskich dopuszczających użytek narkotyków w określonych granicach, pozostaje nieugięta w swym stanowisku o nielegalności obrotu oraz używania narkotyków w każdej ilości. Pozostaje mieć tylko nadzieję, że wysiłki i środki finansowe oraz osobowe różnych instytucji, zwalczających narkomanię, w pierwszej kolejności będą adresowane do podmiotów czerpiących zyski z uzależnień młodzieży, a więc dystrybutorów oraz przestępczości zorganizowanej.

REFERENCES

- Antczak, B. (2012). Problemy gimnazjalistów w aspekcie bezpieczeństwa społecznego w szkołach warszawskich. *Journal of Modern Science* 3/15/2012
- Ferszt-Piłat, K. (2014). Dewiacje wśród uczniów a bezpieczeństwo w szkole oraz informowanie nauczycieli. *Journal of Modern Science* 1/20/2014
- Grzelak, A., Królikowski M., Sakowicz A. (2012). *Europejskie Prawo Karne*. Warszawa: Wydawnictwo C.H. Beck. ISBN 978-83-255-2337-4
- Sitek B. (2012). Bezpieczeństwo prawne a wertykalna wielowarstwowość systemów prawnych. *Journal of Modern Science* 1/12/2012
- Sprawozdanie Komisji w sprawie przeglądu postępów w realizacji planu działania UE w zakresie narkotyków (2009–2012) w 2010 r. zawarte w dokumencie KOM (2011) 630 wersja ostateczna [w:] Grzelak, A., Królikowski M., Sakowicz A. (2012). *Europejskie Prawo Karne*. Warszawa: Wydawnictwo C.H. Beck. ISBN 978-83-255-2337-4, s. 151
- Zawisza, J. (2013). Przestępczość nieletnich przyczyną wykluczenia społecznego. *Journal of Modern Science* 3/18/2013
- Zhaksybergenovich K. M., Arykbaevich T. B., Mendigereevna T. I., (2014). Cooperation between Kazakhstan and the European Union in the fight against drugs. *Journal of Modern Science* 2/21/2014

Akty prawne

- Druk 420/2006 – Uzasadnienie do projektu ustawy o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii oraz ustawy o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary. Źródło: <http://ww2.senat.pl/k6/dok/sejm/011/420.pdf> dostęp: 30.06.2015
- Dziennik Urzędowy UE, C 326 z 26/10/2012, P. 0001 – 0390
- Dziennik Urzędowy UE, L 335/8 z 11.11.2004
- Dziennik Urzędowy UE, L 342, 31/12/1996 P. 0006 – 0008
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny, Dz. U. 1997 nr 88 poz. 553.
- Ustawa z dnia 28 października 2002 r. o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary. Dz. U. Nr 197, poz. 1661, z późn. zm.
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii, Dz. U. Nr 179, poz. 1485.

Źródła internetowe

Źródło: <http://www.emcdda.europa.eu/html.cfm/index99321EN.html>
dostęp: 30.06.2015

ENDNOTES

1. Art. 83 § 1 TFUE: Parlament Europejski i Rada, stanowiąc w drodze dyrektyw zgodnie ze zwykłą procedurą ustawodawczą, mogą ustanowić normy minimalne odnoszące się do określania przestępstw oraz kar w dziedzinach szczególnie poważnej przestępczości o wymiarze transgranicznym, wynikające z rodzaju lub skutków tych przestępstw lub ze szczególnej potrzeby wspólnego ich zwalczania.

Powyższe dziedziny przestępczości są następujące: terroryzm, handel ludźmi oraz seksualne wykorzystywanie kobiet i dzieci, nielegalny handel narkotykami, nielegalny handel bronią, pranie pieniędzy, korupcja, fałszowanie środków płatniczych, przestępczość komputerowa i przestępczość zorganizowana.

2. Art. 168 § 1 TFUE: Przy określaniu i urzeczywistnianiu wszystkich polityk i działań Unii zapewnia się wysoki poziom ochrony zdrowia ludzkiego.

Działanie Unii, które uzupełnia polityki krajowe, nakierowane jest na poprawę zdrowia publicznego, zapobieganie chorobom i dolegliwościom ludzkim oraz usuwanie źródeł zagrożeń dla zdrowia fizycznego i psychicznego. Działanie to obejmuje zwalczanie epidemii, poprzez wspieranie badań nad ich przyczynami, sposobami ich rozprzestrzeniania się oraz zapobiegania im, jak również informacji i edukacji zdrowotnej, a także monitorowanie poważnych transgranicznych zagrożeń dla zdrowia, wczesne ostrzeżenie w przypadku takich zagrożeń oraz ich zwalczanie.

Unia uzupełnia działanie Państw Członkowskich w celu zmniejszenia szkodliwych dla zdrowia skutków narkomanii, włącznie z informacją i profilaktyką.

3. Art. 1. Do celów niniejszej decyzji ramowej przyjmuje się następujące definicje:

- 1) „narkotyki” oznaczają wszelkie substancje, o których mowa w następujących konwencjach Narodów Zjednoczonych:

- a) Jednolita konwencja o środkach odurzających z 1961 r. (zmieniona protokołem z 1972 r.),

- b) Konwencja wiedeńska o substancjach psychotropowych z 1971 r. Obejmuje to również substancje podlegające kontroli na mocy wspólnego działania 97/396/WSiSW z dnia 16 czerwca 1997 r. dotyczącego wymiany informacji, oceny ryzyka oraz kontroli nowych leków syntetycznych.

4. Art. 65 § 1. Przepisy dotyczące wymiaru kary, środków karnych oraz środków związanych z poddaniem sprawcy próbie, przewidziane wobec sprawcy określonego w art. 64 § 2, stosuje się także do sprawcy, który z popełnienia przestępstwa uczynił sobie stałe źródło dochodu lub popełnia przestępstwo działając w zorganizowanej grupie albo związku mających na celu popełnienie przestępstwa oraz wobec sprawcy przestępstwa o charakterze terrorystycznym.

§ 2. Do sprawcy przestępstwa z art. 258 mają odpowiednie zastosowanie przepisy dotyczące sprawcy określonego w art. 64 § 2, z wyjątkiem przewidzianego w tym przepisie zaostrożenia kary.

5. Art. 58 § 1. Jeżeli ustawa przewiduje możliwość wyboru rodzaju kary, sąd orzeka karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania tylko wtedy, gdy inna kara lub środek karny nie może spełnić celów kary.
§ 2. Grzywny nie orzeka się, jeżeli dochody sprawcy, jego stosunki majątkowe lub możliwości zarobkowe uzasadniają przekonanie, że sprawca grzywny nie uiści i nie będzie jej można ściągnąć w drodze egzekucji.
§ 2a. Kary ograniczenia wolności związanej z obowiązkiem, o którym mowa w art. 35 § 1, nie orzeka się, jeżeli stan zdrowia oskarżonego lub jego właściwości i warunki osobiste uzasadniają przekonanie, że oskarżony nie wykona tego obowiązku.
§ 3. Jeżeli przestępstwo jest zagrożone karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą 5 lat, sąd może orzec zamiast kary pozbawienia wolności grzywnę albo karę ograniczenia wolności do lat 2, w szczególności jeżeli orzeka równocześnie środek karny; karę ograniczenia wolności wymierza się w miesiącach i latach.
§ 4. Przepisu § 3 nie stosuje się do sprawcy występuku o charakterze chuligańskim oraz do sprawcy przestępstwa określonego w art. 178a § 4.
6. Art. 62. Orzekając karę pozbawienia wolności, sąd może określić rodzaj i typ zakładu karnego, w którym skazany ma odbywać karę, a także orzec system terapeutyczny jej wykonania.
7. Art. 63. § 1. Na poczet orzeczonej kary zalicza się okres rzeczywistego pozbawienia wolności w sprawie, zaokrąglając do pełnego dnia, przy czym jeden dzień rzeczywistego pozbawienia wolności równa się jednemu dniu kary pozbawienia wolności, dwóm dniom kary ograniczenia wolności lub dwóm dziennym stawkom grzywny.
§ 2. Na poczet orczonych środków karnych, o których mowa w art. 39 pkt 2-3, zalicza się okres rzeczywistego stosowania odpowiadających im rodzajowo środków zapobiegawczych, wymienionych w art. 275 lub 276 Kodeksu postępowania karnego.